

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE POVODOM

Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku

U skladu sa Uredbom o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona („Službeni list CG“, broj 12/12), Ministarstvo pravde organizovalo je javnu raspravu o Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku.

Javni poziv za učešće u javnoj raspravi upućen je građanima, naučnoj i stručnoj javnosti, državnim organima, političkim strankama, nevladinim organizacijama, međunarodnim organizacijama, medijima i svim zainteresovanim organizacijama i zajednicama obajavljanjem na web stranici ministarstva i na portalu e-uprave, **dana 15.08.2014. godine** godine. Uz javni poziv, na web stranici ministarstva objavljen je i Program javne rasprave, nacrt zakona sa obrazloženjem i kontakt za ostavljanje primjedbi i sugestija.

Radnu grupu za pripremu teksta Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, koju je u martu 2013. godine formirao Ministar pravde, čine :

- **Branka Lakočević**, generalni direktor, Ministarstvo pravde, predsjednik
- **Radule Kojović**, sudija Vrhovnog suda, član
- **Veselin Vučković**, zamjenik Vrhovnog državnog tužioca, član
- **Drago Radulović**, profesor Pravnog fakulteta u Podgorici, Univerzitet Crne Gore, član
- **Branislav Lutovac**, advokat, član
- **Dragan Šoć**, advokat, član
- **Zoran Pažin**, zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava sudom u Strazburu, član
- **Radovan Ljumović**, rukovodilac odeljenja za planiranje, razvoj i analitiku Uprava policije, član
- **Milorad Marković**, predstavnik nevladinih organizacija, član
- **Nataša Radonjić**, načelnik direkcije, Ministarstvo pravde, član
- **Merima Baković**, samostalni savjetnik I, Ministarstvo pravde, član
- **Duška Velimirović**, samostalni savjetnik II, Ministarstvo pravde - sekretar Radne grupe

Javna rasprava, u trajanju od 40 dana od dana objavljivanja javnog poziva, zaključena je **25. septembra 2014. godine**. U okviru javne rasprave, dana **24. septembra 2014. godine** organizovan je okrugli sto u Podgorici, a predlozi, sugestije i komentari su dostavljani elektronskim putem i na drugi predviđen način.

Okruglom stolu su prisustvovali brojne sudije, državni tužioci, advokati, predstavnici Uprave policije, Ministarstva unutrašnjih poslova, ambasada, nevladinih organizacija, Ministarstva pravde i zainteresovani građani.

Okrugli sto je otvorila **gđa. Branka Lakočević**, generalni direktor u Ministarstvu pravde, koja je istakla se izmjenama krivično - procesnog zakonodavstva pristupilo studiozno, obzirom da je poslije Ustava, Zakonik o krivičnom postupku u svakoj zemlji, pa i kod nas, najznačajniji pravni akt. Izrada teksta Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku predstavlja aktivnost koju Crna Gora preuzima na planu implementacije propisa i njihovog usaglašavanja sa potrebama društva i standardima koji treba da dalje unaprijede naše sposobnosti u borbi protiv kriminala kao jedne od najznačajnijih prijetnji nacionalnoj bezbjednosti. Donošenje ovog zakona je jednako važno kako za poglavlje „Pravosuđe i temeljna prava“ tako i poglavlje „Pravda, sloboda i bezbjednost“. U Akcionim planovima za pregovaračka poglavlja 23 i 24 sadržane mjere koje se odnose na dalje unapređenje ovog zakonskog teksta. Nadalje, Strategija reforme pravosuđa za period 2014-2018, u okviru strateškog cilja jačanje efikasnosti pravosuđa predviđa, između ostalog, unapređenje krivičnog i građanskog zakonodavstva. Takođe, gđa. Lakočević je podsjetila prisutne da je krajem 2013. godine urađena Analiza organizacione strukture, kapaciteta i ovlašćenja državnih organa uprave u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, koja je, između ostalog, obuhvatila prikaz normativnog okvira kroz propise, kojima su uspostavljeni državni organi i organi uprave za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i propise na osnovu kojih se postupa u predmetima organizovanog kriminala i korupcije. Preporuke koje su proizašle iz ove analize pretočene su u aktivnosti kroz Plan realizacije njenih zaključaka, a među njima se nalazi i izmjena Zakonika o krivičnom postupku.

Nakon uvodnih riječi, gđa. Lakočević je ukratko predstavila nacrt zakona ističući najznačajnije novine koje se konkretno tiču: odredbi koje se odnose na obaveznu odbranu, produženja rokova da se trajanje i vrste mjera tajnog nadzora, odredbi kojima se uređuje odbačaj krivične prijave i kontrola odbačaja, ovlašćenja policije u novom konceptu istrage i njen odnos sa državnim tužilaštvom, dužinu rokova kod lišenja slobode od strane policije, postupka po pravnim lijekovima, skraćenog postupka i dr.

Ekspert Evropske komisije **gđin. Mauricio Varaneze**, istakao je da je Zakonik o krivičnom postupku najvažniji zakon kada je u pitanju vođenje istrage i da se cijela istraga sprovodi u skladu sa njim. Zakonik o krivičnom postupku mora biti dobar, kako bi bili sigurni da će istraga biti uspješna. S druge strane moramo biti sigurni da će Zakonik obezbijediti poštovanje ljudskih prava osoba koja se nalazi pod istragom.

Nakon uvodnih riječi i predstavljanja predloženih izmjenama zainteresovani su imali priliku da iznesu svoje mišljenje i komentare na predloži tekst nacrta.

PRIMJEDBE I SUGESTIJE NA NACRT ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU

Radomir Prelević, advokat - Udruženje pravika Crne Gore:

- Član 1 - je nepotreban jer se ovakve greške ispravljaju ispravkom
- Član 4 - suvišan jer je propisivanje najduže kazne materija krivičnog materijalnog prava

- Član 8 - u drugoj rečenici ostavlja se neprikladna mogućnost da stručni saradnici uzmu u svemu nadležnosti državnog tužioca. Ovaj član brisati ili precizirati koje su to radnje koje saradnici mogu preduzimati u krivičnom postupku.
- Član 11 stav 9 –(protiv izmjene) oduzeti osumnjičenom pravo da sam izabere branioca sa liste branioca. Pošto je ZKP najvažniji akt poslije Ustava u domenu ljudskih prava, mora se imati u vidu standard iz oblasti ljudskih prava, i da se standard dostignut iz oblasti ljudskih prava ne može smanjivati. Gospodin Prelević smatra da je ovo smanjenje tog standarda.
- Član 12 da se briše i da važeći član 72 ostane nepromijenjen
- Član 15 brisati i tako onemogućiti da se protivno volji privilegovanog svedoka njegov prethodni iskaz koristi kao dokaz u krivičnom postupku, jer ovaj predlog predviđa da će privilegovani svjedok uzalud kasnije odustati od ranije date izjave. Razlog ovome je što to predstavlja povredu načela neposrednosti.
- Član 23 stav 11 – posle brojeva 7 i 8 treba dodati i broj 10
- Član 27 brisati jer članovi 203a i 203b bitno narušavaju pravo na odbranu u krivičnom postupku u odnosu na ovo postoji i mišljenje Advokatske komore.
- Član 34 stav 5 – treba ostaviti pravo osumnjičenog da izabere branioca sa spiska Advokatske komore, a ako to ne učini, tek onda da mu branioca postavi policija.
- Član 35 - brisati izmjenu stava 3, zato što ova izmjena predviđa neograničeno trajanje saslušanja svjedoka.
- Članovi 36 i 38 –sadrže produžavanja rokova, i gospodin Prelević smatra da to u praksi nije prepoznato kao neophodno, a ta neophodnost se ne vidi ni iz obrazloženja.
- Član 64 stav 1 – riječi „krivični zakonik“ treba zamjeniti sa riječima „krivični zakon“, jer krivična djela mogu biti propisana i drugim zakonima.

Hasnija Simonović, sudija Višeg suda u Podgorici.

Osim što se nacrtom ispravljaju tehničke greške u dosadašnjem tekstu ZKP-a i pojašnjavaju pojedini institute ili zakonske odredbe, najvažnije novine se odnose na proširenje palete mjera tajnog nadzora, osnova za određivanje pritvora u skraćenom postupku, više zakonskih rokova, te prava osuđenih lica na iniciranje postupka po zahtjevu za zaštitu zakonitosti, kao i tok postupka po redovnom pravnom lijeku . Sudija je generalno ocijenila izmjene i dopune vrlo kvalitetnim zakonskim rješenjima.

Predložila je da Radna grupa obrati pažnju na na odredbe koje se odnose na postupak za rehabilitaciju, jer iste nisu u skladu sa odredbama čl. 121 Krivičnog zakonika. Sudija Simonović je takođe predložila se razmotri potreba noveliranja odredbi kojima se uređuje pitanje uračunavanja ekstradicionog pritvora nakon pravosnažnosti presude u izrečenu kaznu zatvora i da istu uračunava sud koji je donio prvostepenu presudu.

Petar Stojanović, sudija Vrhovnog suda

Rješenja u pogledu sastava suda – vijeće od 3 ili 5 sudija u postupcima kada je propisana najduža zatvorska kazna. Nacrt zakona propisuje da je to kazna zatvor od 40 godina. Gospodin Stojanović smatra da to možda i nije najbolje rješenje jer su ranije to bile kazna zatvora od 20 godina, 30 godina ili 40 godina. Mišljenja je da tu treba da stoji samo – najduža zatvorska kazna, a da će se iz prakse i materijalnog zakona vidjeti koja je to kazna.

Sastav vijeća od 5 sudija izuskuje učešće više ljudi u predmetu. Dobra strana je da je pravna sigurnost zagantovana. Sudija Stojanović smatra da je vijeće od 3 sudija bolje rješenje iz razloga što se sudijama daje više vremena da se pripreme a posebno sudiji izvjestiocu daje više vremena da se pripremi i da taj predmet iznese na vijćanje.

Član 23 Nacrta – povoljno rješenje da se pritvor može odrediti rješenjem na predlog nadležnog suda na predlog ovlašćenog tužioca.

Određivanje pritvora ako se lice nalazi u bjekstvu, intencija je bila da se u pritvor stave lica sa potjernica. Ni dosadašnja rješenja ZKPa nisu bila smetnja da se protiv tih lica raspiše potjernica ako se ne zna njegovo boravište i prebivalište, a da je nadležni tužilac donio naredbu o sprovođenju istrage. Sudija Stojanović smatra da je to dovoljno i bez ovog pritvorskog osnova.

Član 40 - prigovor na rješenje o odbacivanju krivićne prijave- pitanje interesantvo i u praksi.

Protivurijećnost u sa ćlanom 59 postojećeg Zakonika. Nacrt zakona propisuje da će se rješenjm odbaciti krivićna prijava. U našem krivićnom postupku tužilac može donijeti samo 3 rješenja. Naredbom se otvara, prekida i završava istraga, i sudija Stojanović ne smatra da je nužno da se ovaj akt drugaćije zove. Ne podržava rješenje da više državno tužilaštvo može narediti nadležnom državnom tužiocu da preispita svoju odluku.

Potvrđivanje optužnice – Nacrt predlaže da će predsjednik vijeća odlučiti o optužnici u predmetima kada sudi sudija pojedinac. Bolje rješenje je da trojno vijeće potvrđuje optužnice.

Sporazum o priznanju krivice – nedoumica u praksi, da li može u izviđaju. Sudija smartra da se sporazum može zaključiti i u najranijoj fazi, s tim da taj sporazum mora da sadrži sve detalje, elemente bića krivićnog djela. Ni preloženo rješenje nije loše – da tužilac uz sporazum podnese i optužbu, ali da se dodaju rijeći – protiv koje se nema pravo prigovora.

Član 54 - Kada se donese presuda po sporazumu o priznanju krivice – treba dodati da se optuženi upućuje na izdržavanje kazne kada presuda postane pravosnažna, a izuetno uz njegovu saglasnost i prije pravosnažnosti presude.

Član 57 – treba razmisliti da li je to dobro rješenje - vratiti prvostepenom sudu da donese novu presudu bez ponovnog suđenja.

Vrhovni sud – ako je drugostepenu odluku donio Vrhovni sud, protiv te odluke nije dozvoljena žalba. Vrhovni sud nije žalbeni sud. Međutim u 3 slućaja je dozvoljena žalba Vrhovnog suda., stoga u da u nacrtu treba da stoji da se pred Vrhovnim sudom ne može održati glavni pretres već da Vrhovni sud odlučuje samo na sjednici vijeća.

Član 66 – optužni predlog – trebalo napraviti još jedan iskorak – ukoliko sud nađe da je krivićno djelo iz nadležnosti Višeg suda da spise dostavi nadežnom državnom tužiocu koji postupa pred Višim sudom.

Član 449 postojećeg Zakonika treba malo drugaćije urediti -prava oštećenog u postupku – kada oštećeni podnese krivićnu prijavu, a tužilac u roku od mjesec dana ne odlući, onda taj oštećeni podnese privatnu tužbu sudu. Tu može doći do dupliranja postupka, da sud preuzima nešto iz nadležnosti tužioca.

Sergej Sekulović Centar za građanske slobode.

Član 14 - u vezi izmjene ćlana 83. Istakao je da se treba izvršiti jezićka izmjena, pa tako umjesto rijeći “traži” da stoji rijeć “dozvoli”, kako bi se na ovaj naćin postiglo

prilagođavanje sa realnim stanjem na terenu. Takođe u vezi sa ovim članom, problem u praksi može biti ukoliko postoji sudržavina, pa tako jedan sudržalac dozvoli, a drugi ne dozvoli ulazak u stan? Potrebno je ovaj član urediti na način da je potrebno da postoji naredba suda ukoliko ne postoji saglasnost drugog sudržaoca.

Stavom 1 člana 162 propisano je : "Prije nego što se uništi materijal dobijen izvršenjem mjera tajnog nadzora u slučajevima iz člana 160 st.7 i 8 ovog zakonika, sudija za istragu će obavijestiti lice prema kome je mjera preduzeta, a to lice ima pravo uvida u prikupljeni materijal ". S obzirom na karakter mjera tajnog nadzora u kontekstu prava na privatnost, a u slučaju da ne dođe do pokretanja krivičnog postupka, ovakva odredba ima za cilj da uspostavi adekvatnu ravnotežu između prava društva i obaveze državnih organa na efikasnu borbu protiv teškog kriminala i osnovnih ljudskih prava i sloboda svakog pojedinca. Kako stav 2 ovog člana predstavlja izuzetak od ovog pravila, isti se treba restriktivno tumačiti, a što za polaznu osnovu mora imati taksativno nabrojane osnovu za primjenu. U tom smislu upotrebu termina koji se u praksi usljed njihove neodređenosti mogu široko tumačiti, a što za posljedicu smanjuje izvjesnost u primjeni, potrebno je izbjeći. U skladu sa ovakvim rezonovanjem u konkretnom slučaju je opravdano izvršiti brisanje navedenih riječi. Uprkos stepenu zaštite koji pruža ovaj član, potrebno je ustanoviti i spoljni vid kontrole. Ovaj vid kontrole prirodno treba smjestiti u okviru predstavničkog organa građana, dakle Skupštine Crne Gore, odnosno njenog nadležnog odbora, što bi u konkretnom slučaju bio Odbor za bezbjednost i odbranu, a iz razloga što isti ima pravo uvida u podatke koji su označeni stepenom tajnosti, a na osnovu Poslovnika Skupštine CG i Zakona o parlamentarnoj kontroli u oblasti bezbjednosti i odbrane.

Članom 53 stav 2 propisano je da: "izuzetno, maloljetnik koji je navršio šesnaest godina može i sam podnijeti privatnu tužbu". Skupština Crne Gore donijela je poseban Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku koji je u materiji koju reguliše lex specialis u odnosu na Zakonik o krivičnom postupku, odnosno odredbe ZKP-a se supsidijarno primjenjuju. Kako se ovaj Zakon bavi položajem maloljetnika kao okrivljenog ili oštećenog i stoji na pozicijama nužnosti isključenja javnosti sa ovih postupaka zbog interesa samog maloljetnog lica i društva indirektno, to ostaje otvoreno pitanje što se dešava kada se maloljetnik iznad šesnaest godina javi kao privatni tužilac. Ovo pitanje može da stvori nedoumice u praksi, pa ga je potrebno normirati. Razlozi za predloženo rješenje se nalaze u samoj prirodi krivičnih djela koja se gone po privatnoj tužbi, odnosno njihovoj težini koje se mjeri stepenom zapriječene sankcije, i pravu okrivljenog da se koristi svim elementima prava na pravično suđenje, uključujući i javnost postupka. U pravcu navedene argumentacije i uslovi iz člana 53 koji se odnose na godine života maloljetnika koji može biti privatni tužilac, te u zakonskom postavljenju koje ide u pravcu izuzetnosti navedene situacije.

G. Sekulović je istakao da kontradiktornost koja se javlja Nacrtu Zakona o specijalnom tužilaštvu i Nacrtu izmjena i dopuna ZKP-a, mora biti ispravljena. Naime, specijalni tužilac može obavezati banku da prati platni promet na računima određenog lica na osnovu rješenja sudije za istragu, dok državni tužilac može naredbom odrediti iste mjere, pri čemu se uloga sudije za istragu svodi na izradu rješenja o obaveznosti izvršenja naredbe u slučaju da banka odbije da je izvrši. Nelogično je da državni tužilac raspolaže sa više ovlašćenja od specijalnog tužioca, tako da njihove pozicije treba uskladiti. Centar za građanske slobode predlaže da zbog karaktera ovakvog ovlašćenja koje po prirodi stvari

ulazi duboko u privatnost, rješenja iz Nacrta zakona o specijalnom tužilaštvu bude prenijeto i na Nacrt izmjena i dopuna ZKP-a.

Miloš Vukčević, Ministarstvo unutrašnjih poslova – podržava nove mjere tajnog nadzora, produžavanje rokova do 18 mjeseci, produžavanje rokova policiji za zadržavanje do 24 sata. Nacrt zakonika prepoznano da je bilo neopodno proširiti ovlaštenja policije.

Član 18 – nova mjera tajnog nadzora – predlog – poslije riječi „razgovora“ da se dodaju riječi ili „drugih komunikacija“ (sms, email...i dr.)

Član 32 stav 1 – sugestija da se odredba uskladi sa članovima 181 i 182 Zakona o elektronskim komunikacijama, koji propisuju vrstu podataka koji se obavezno zadržavaju od strane operatera. Zatražiti zadržane podatke o saobraćaju i lokaciji.

član 32 – novi 257a stav 1 tačka 10 – šta je sa listinzima koji su prikupljeni uz saglasnost oštćenog?

Kod člana 257 stav 2 važećeg ZKPa, koji se odnosi na ovlaštenja policije – dodati još jedno ovlaštenje policiji – da se ostvari uvid i presnimavanje video materijala.

Članovi 150 i 160 važećeg Zakonika – nadležnost za predlaganje i izvršavanje MTN. Dozvoliti odjeljenju unutrašnje kontrole policije da inicira i sprovodi mjere tajnog nadzora. Podržava predlog da tužilac može po službenoj dužnosti predložiti mjeru. Odjeljenje unutrašnje kontrole policije imalo je tu nadležnost ali su sistematizacijom premješteni iz Uprave policije u Ministarstvo unutrašnjih poslova i tada im je ta mogućnost oduzeta.

Član 159 stav 1, 6 i 7 poslije riječi „policija“ da se stavi zarez i dodaju riječi „odnosno organ državne uprave nadležan za poslove unutrašnje kontrole policije“.

Pohvala za definisanje kad se krivični postupak smatra pokrenutim.

Mauricio Varaneze smatra da je intervencija u odnosu na članove 159 i 160 opravdana, i smatra da je ključno da se nakon riječi „policija“ dodaju riječi „odnosno organ državne uprave nadležan za poslove unutrašnje kontrole policije“. U odnosu na sugestiju da se Zakonik o krivičnog postupka uskladi sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, gospodin Varaneze je podržava, ali takođe smatra da odredbe ZKP-a obuhvataju sve oblike komunikacija (sms, e-mail).

Sudija Valentina Pavličić osvrnula se na određene izmjename nacrta ZKP-a za koje smatra da su napredne i da će doprinijeti efikasnosti crnogorskog pravoduđa. Jedna od odredbi koju je pohvalila je izbor branioca po službenoj dužnosti, a koja je bila sugestija i inicijativa od strane sudija višeg suda radnoj grupi prilikom izrade nacrta. Prilikom izbora branioca od strane okrivljenog bilo je velikih nepravilnosti i zloupotreba i saopštila je da su se pred sudom uglavnom pojavljivala samo tri ili četiri ista branioca po službenoj dužnosti po izboru okrivljenih. Istakla je da ova izmjena predstavlja jedno dobro rješenje koje ne utiče na prava okrivljenih. Takođe značajna izmjena za sudije je promjena člana 356 stav 2. Sada je zakonski uređeno da se, bez saglasnosti stranaka, mogu pročitati svu zapisnici o saslušanju svjedoka ili vještaka i na ovaj način bi se smanjilo odugovlačenje postupaka.

Radi pravde i praviočnost, sudija Pavličić je istakla je mogućnost da se zadrži odredba o postojanju trojnog vijeća za potvrđivanje optužnice za krivična djela u kojima sudi sudija pojedninac, posebno u oblasti koruptrivnih krivičnih djela zaprijećena kaznom zatvora do deset godina i istakla da bi na ovaj način olakšan postupak bio Predsjedniku trojnog vijeća

koji bi potvrđivao i potpisivao zapisnike. Ipak, istakla je da bi se odredba o ukidanju ovog vijeća trebala uzeti još u razmatranje.

Takođe i pohvaljuje rješenje u pogledu odluka drugostepenog suda, bez obzira na nedoumice koje bi se kasnije mogle dešavati u praksi

Predsjednik Osnovnog suda u Podgorici, Zoran Radović, pohvalio znatan broj izmjena koje su popravile zakonski tekst, a proistekle su iz prakse sudova i inicijativa istih. Ukazao je na par zakonskih rješenja koja bi se mogla doraditi. Prije svega je pohvalio proširenje pritvorskih osnova u skraćenom postupku jer je se praksi dešavalo da u slučajevima kada objektivno postoji potreba za određivanjem pritvora u skraćenom postupku, u važećem zakonskom tekstu, ova odredba je bila restriktivna.

Član 175 koji reguliše pritvorske osnove u redovnom postupku skoro da je izjednačen sa članom 448 u vezi sa tačkom 1,3,4 u navedenim izmjenam. Tačka 3 člana 175 važećeg ZKP-a nije prenijete u skraćenom postupku po ovom nacrtu, budući da bi se i dalje primjenjivao osnov iz tačke 2 člana 448 ako posebne okolnosti ukazuju da će okrivljeni dovršiti pokušano krivično djelo ili izvršiti krivično djelo kojim prijeti jer često u praksi imamo problema oko određivanja pritvora po ovom pritvorskom osnovu i istako da bi ovdje trebalo prepisati tačku 3 iz člana 175 koja se odnosi na pritvor u redovnom krivičnom postuku.

U pogledu kontrole optužnog predloga ima dobrih izmjena, ali je istakao i jednu nelogičnost da sudija vrati državnom tužiocu optužni predlog kako bi preduzeo neku od radnji dokazivanja. Očigledno je slučaj kada državni tužilac nije odbacio krivičnu prijavu, ne odnosi se na oštećenog kao tužioca.

Prema članu 451 važećeg zakona, postupajući sudija prilikom ispitivanja optužnog predloga može da odbije optužni predlog iz razloga što nema dokaza da je okrivljeni učinio krivično djelo samo ako su sprovedene dokazne radnje. U praksi imamo situaciju da se mnogi ljudi, nakon odbacivanja krivične prijave od strane državnog tužioca i preuzimanja gonjenja od strane supsidijarnog tužilaca, oštećenog kao tužioca, izvode se pred sud bez ikakvih dokaza, a sudija koji postupa u tom predmetu ne može da odbaci takav optužni predlog jer je u formalnom smilu dobar, ali nema nijedne radnje dokazivanja niti dokaza da je to lice učinilo krivično djelo. Kod kontrole optužnice treba dodati sudija koji vrši ispitivanje optužnog predloga može da vrati sudiji za istragu optužni predlog da bi preduzeo neku radnju dokazivanja.

Naveo je da se član 430 stav 1 o ponavljanju postupka ne navodi u novom nacrtu ZKPa i istakao da se isti treba izmijeniti.

Mauricio Vareneze je istakao da bi postojanje trojnog vijeća za potvrđivanje optužnice odugovlačilo proceduru i u zemljama Evrope ukoliko sudija nije siguran u potvrđivanju iste predmet vraće na šestomjesečnu istragu. Takođe saglasan je sa predsjednikom Osnovnog suda, Zoranom Radovićem da se tačka 3 iz člana 175 prenese u član 448.

Danka Živković, rukovodilac ODT u Kotoru, je navela da je član 66 nacrtu ZKP-a koji se odnosi na sadržaj optužnog predloga izjednačen sa optužnicom budući da optužni predlog treba da sadrži ime i prezime okrivljenog sa ličnim podacima iz člana 100, stav 1 ZKP-a i navela da može doći do situacije da za krivična djela za koja nije saslušan okrivljeni, a postoje dokazi za optuženje, optužnica ne može biti podignuta. Istakla je da je članom 67 data mogućnost sudiji da vrati optužni predlog tužilaštvu, a po važećem ZKP-u optužni predlog nije kontrolisan od strane sudije. Pri tome je navela da su vrlo moguće zloupotrebe od strane sudije da kada dobije optužni predlog i ukoliko nisu sprovedene sve dokazne radnje, sudija ima mogućnost da vrati optužni predlog tužiocu da bi sproveo sve dokazne radnje sve dok kompletan postupak ne privede kraju i na taj način postupak pred sudom riješio bi se za „5 minuta“. Ovim izmjenama tužilaštvu je dato previše obaveza, a da se pri tome ne misli na ljudske resurse kojim tužilaštvo raspolaže.

Što se tiče člana 8 nacrtu ZKPa i obaveza koje bi morao da vrši stručni saradnik nije navedena i obaveza zastupanja optužbe na pretresu što je do sada bio slučaj i da bi takva odredba trebala ostati u novom ZKPu. Važećim ZKP-om istakla je da su propisani različiti rokovi za obezbjeđenje branioca, članom 100 stav 9 okrivljenom je dat rok od 24 sata da obezbijedi sebi branioca, a članom 266, 12 časova, i istakla da ovo znatno pravi probleme u praksi, i da bi nove izmjene trebale da razriješe ovu dilemu.

Danilo Ajković, predstavnik NVO Akcije za ljudska prava, se osvrnuo na rešenja koja se tiču garancije stepena ljudskih prava. Član 72, stav 2 saopštio je predlog jezičke konstrukcije, i to da umjesto termina „predoči“ branilac ima pravo da mu se „pročita“ sadržina krivične prijave.

Što se tiče člana 22 nacrtu, kojim se mijenja član 175 vezano za određivanje pritvora – po važećem ZKPu osnov za određivanje pritvora zbog uznemirenja javnosti i ometanja javnog reda i mira, kumulativno morala su da budu zadovoljena tri uslova, da je predviđena kazna zatvora 10 godina ili teža od te, da je krivično djelo posebno teško zbog načina izvršenja i posljedice i da bi puštanje na slobodu dovelo do narušavanja javnog reda i mira. Nacrtom se olakšava određivanje pritvora, dovoljno je da su ispunjena dva uslova, a izostavljen je uslov navođenja izuzetnih okolnosti i smatra da se ovo ipak ne može riješiti brisanjem ove odredbe, jer ukoliko nema izuzetnih okolnosti koje sudija mora da navede u obrazloženju o ukidanju pritvora, teško da u praksi može doći do ometanja krivičnog postupka i ističe da bi ova odredba trebala da ostane u članu.

Član 24 nacrtu, kojim se mijenja član 178, propisuje da će sudija za istragu ukinuti pritvor na predlog državnog tužioca što znači da sudija za istragu mora da ukine pritvor, dok je važećim ZKP-om je propisano da je on to mogao. Ako je sud odredio pritvor jedino je on pozvan da ga ukine, inače bi odluka suda bila samo deklarativna. Izmjenama bi se umanjio značaj sudije za istragu u toku istrage jer bi tužilac mogao da predloži pritvor, a sudije ne bi mogle da utvrde da li postoji osnov za njegovo ukidanje. Istakao je da su protiv ovog rešenja jer se na ovaj način narušava autoritet suda.

Gospodin Varaneze se nadovezao na rečeno i naglasio da ukoliko tužilac smatra da nema više osnova za zadržavanje u pritvoru, onda je on taj koji donosi odluku o ukidanju

prитvora. Sudija za istragu mora na predlog tužioca ukinuti pritvor, budući da je tužilac taj koji vodi istragu.

Članom 227 stav 4 predviđa da se druga rečenica briše, stoga smatra da je važno da postoji neka alternativa ukoliko tužilac ne usvoji zahtjev za naknadu troškova, branilac se može obratiti sudiji za istragu.

Nakon člana 275 dodaju se dva nova člana, 275a i 275b. Za prvi član je potrebno odobrenje suda, dok za drugi nije što se može smatrati neustavnim. Davanje ličnih podataka klijenta od strane banke bi trebalo vršiti po nalogu sudije za istragu, a ne po naredbi državnog tužioca. Budući da je predviđeno da za jednu vrstu mjera tajnog nadzora naredbu izdaje sudija za istragu, a za drugu grupu državni tužilac, predlažemo da za obje vrste mjera tajnih nadzora naredbu izdaje sudija za istragu, kao što je to u zemljama okruženja.

Povodom člana 262, predlaže da ostane ista odredba da saslušanje svjedoka traje 6 sati, shodno važećem ZKP-u, a ne onoliko koliko je neophodno da bi se svjedok saslušao kao što je predviđeno nacrtom.

U skladu sa članom 264, stav 3, predlaže da ostane ista odredba - da lišenje slobode i zadržavanje od strane policijskih službenika traje 12 časova, a ne 24, posebno imajući u vidu posljednji izvještaj CPT-a.

U pogledu člana 267, ističe da je stavom 3 predviđen jako kratak rok (4 časa) za izjavljivanje žalbe protiv rešenja o zadržavanju, posebno što se produžava trajanje pritvora sa dva na tri dana.

Takođe u skladu sa članom 293, ističe da stav 2 nacrta zakona predstavlja sužavanje prava na štetu okrivljenog.

Što se tiče člana 300 - zaključivanje sporazuma o priznanju krivice, predlažemo da je potrebno organizovati javnu raspravu kako bi vidjeli koliki je do sada učinak tužilaštva u odnosu na ovaj institut, broj ovakvih sklopljenih sporazuma, broj sporazuma koji su predloženi, a sud ih nije prihvatio, budući da je i sudija Vrhovnog suda protiv ovakvog rešenja, i veću pažnju bi trebalo posvetiti ovome posebno iz razloga jer je članom 302 propisano da o sporazumnom priznanju krivice ne odlučuje vijeće, već samo predsjednik vijeća. Takođe navodi da bi o sporazumu o priznanju krivice zaključen prije podizanja optužnice, trebalo da odlučuje cjelokupno vijeće, a ne samo predsjednik vijeća.

U odnosu na član 407, navodi da ukoliko je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka potrebno je vratiti predmet na ponovno suđenje, ili da se isti dostavi drugom sudiji odnosno vijeću.

Takođe, postavio je pitanje za članove radne grupe da li se razmatralo rešenje za snimanje suđenja audio vizuelno što bi olakšalo rad sudijama, kao što je praksa u zemljama okruženja i istakao je da bi se i ova odredba moglo naći u ovim izmjenama i dopunama.

Dina Bajramspahić, predstavnik NVO Instituta alternativa uputila je kritike na izvještaj o potrebi izmjena i dopuna, koji samo taksativno nabroja potrebe, bez objašnjenja ili argumentacije, a koji je bio prva etapa za početak rada na nacrtu ZKP-a. Saopštila je da ovakav način rada se veoma loše odražava na dalji rad na kasnije nacрте i predloge zakona i kreira osnov za obilje problema u praksi prilikom njihovog sprovođenja. U vezi sa mjerama tajnog nadzora, istakla je da državni organi u dosadašnjoj praksi nisu uložili puni napor da unesu više odgovornosti i transparentnosti. Nakon višegodišnje primjene mjera tajnog nadzora, nije dostupna nijedna analiza koja se bavi sprovođenjem ZKP-a u ovom dijelu dosadašnjim rezultatima u primjeni mjera, kao ni problemima u praksi. Kada je u pitanju transparentnost, navela je da je zastupljena neujednačena praksa državnih organa u pristupu podataka koliko mjera tajnog nadzora je primijenjeno i ostalim vezanim podacima. Dio organa zahtijeva da dio MTN ostane tajan i ako je apsurdno da broj primijenjenih mjera bude tajan jer se time sigurno ne ugrožava postupak, dok drugi dio organa ne nalazi za shodno da sačini informaciju o ovom pitanju. Preduslov za usvajanje izmjena su unapređenje transparentnosti i odgovornosti koja se odnose na proširivanje mogućnosti MTN.

Takođe, istakla je da se u pogledu na član 271a - rešenje o odbačaju krivične prijave, radi o nepreciznom prepisivanju odredbe i da je potrebno:

- a) Produžiti rok za dostavljanje prigovora na 15 dana od dana prijema rješenja;
- b) Propisati da će Više državno tužilaštvo, zatražiti dostavljanje predmeta u roku od 3 dana od tužilaštva na čije se rešenje upućuje prigovor i propisati tri vrste odluke o privremeno blagovremenom, neblagovremenom, neosnovan i osnovan, a ne samo neblagovremen i osnovan kao što je to sada slučaj. U slučaju osnovanog prigovora Institut alternativa predlaže da se razmotri naređivanje sprovođenja istrage ili podizanje neposredne optužnice umjesto sadašnjeg rešenja jer se može doći u situaciju da se u potpunosti obesmišljava svrha ovog rešenja.

Ujedno, Bajramspahić je istakla da želi da skrene pažnju radnoj grupi koja je radila na nacrtu da bi bilo najvažnije kreirati sistem kontrole odbačaja anonimnih krivičnih prijava jer na njih nema ko da podnese prigovor, pa su samim tim osjetljivije.

Takođe, potrebno je razmotriti sporazum između VDT-a i MUP-a i određeni dio ovog sporazuma inkorporirati u ZKP-u kako bi se unaprijedilo njegovo sprovođenje. Na kraju, predlažemo da se iz nacрта Zakona o specijalnom tužilaštvu odredbe 23 i 24 - obaveze banaka i obaveznost sudija za istragu – inkorporiraju u nacrt ZKP-a, kako na kraju ne bi došlo do sporenja prikupljenog materijala u krivičnom postupku.

Luka Martinović, tužilac iz Osnovnog državnog tužilaštva u Cetinju, pohvalio je izmjenu člana 261 koji je za tužioce veoma koristan, i odredbu kojom je data mogućnost policiji da sasluša osumnjičenog uz pristanak tužioca i uz prisustvo branioca, a bez pristanka okrivljenog. Predlaže da kod primjene instituta kod odloženog krivičnog gonjenja, budući da je institut primjenljiv isključivo na osnovnoj nadležnosti, kada tužioc donesu rešenje o odbačaju krivične prijave da im se da mogućnost da donesu i rešenje o oduzimanju predmeta, ako treba oduzeti predmet i ako to oduzimanje predmeta prati taj krivično-pravni događaj.

Milonjić Goran, Uprava Carina, je saopštio da nacrtom ZKP-a nisu predviđene odredbe za proširenje ovlaštenja carinskih službenika, za prikupljanje dokaza za krivično gonjenje, preuzimanje dokaznih radnji koje bi bile povjerene od nadležnog državnog tužioca. Upućena je inicijativa Ministarstvu pravde za izmjene ZKPa u dijelu koje se odnosi na ovlaštenje carinskih službenika u cilju pravnog okvira CG u skladu sa pravnim tekovinama EU.

Predlogom eksperata Evropske komisije je predviđeno da carinski službenici koji rade na poslovima istraga sprovode dokazne radnje povjerene od nadležnog državnog tužioca u skladu sa odredbama ZKP-a iz nadležnosti Uprave carina. Milonjić je istakao da je i g. Varaneze u svojim preporukama ukazivao na neophodnost jačanja ovlaštenja carinske službe.

Rifat Adrović, tužilac iz Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju, istakao dvije sugestije, i to u odnosu na član 300 - zaključivanje sporazuma o priznanju krivice može nastati i prije podizanja optužbe i nakon podizanja optužbe, ako je sporazum nastao prije podizanja optužbe onda u tom slučaju nije potrebno dostavljati sudu optužbu jer je ona sadržana u samom sporazumu o priznanju krivice. Dok što se tiče člana 293, kontrola optužnice, u praksi se pojavljuju nekoliko spornih nedoumica, kada se vrati optužnica nakon kontrole, a riječ je o neposrednoj optužnici, dakle nije bilo istrage, da li u tom slučaju napisati naredbu za istragu (ukoliko treba da se dopuni optužnica) ili samo da se sprovede nedostajući dokaz.

Đurđina Nina Ivanović – specijalni tužilac napomenula kako će se u policiji sada formirati posebno odjeljenje koje će raditi sa specijalnim tužilaštvom, a u nadležnost specijalnog tužilaštva će biti kompletna korupcija, pa će spec.tužilaštvo biti tužilaštvo za organizovani kriminal, tešku korupciju, pranje novca i trgovinu ljudima. Ako u okviru tog policijskog odjeljenja ne bude na raspolaganju nekoliko ljudi za potrebe tužilaštva koji će moći da sprovedu postupak protiv svojih kolega u policiji, onda bolje da takvo odjeljenje i ne pravimo. To je bio razlog da se ne rasplinjavamo mnogo i ne kršimo ljudska prava time što bi dali previše ovlaštenja nestručnim licima da vrše mjere tajnog nadzora, jer znamo da su to mjere kojima se najviše zadire u ljudska prava.

Mauricio Varaneze – ekspert Evropske komisije

Varaneze je želio da zaključi ovu priču time da niko nema urođene vještine, one se stiču vremenom. Ono što je nina reekla je veoma bitno je u borbi protiv org krim trebaju ti mehanizmi. U EU su bazirane na a) strogim kaznama; b) oduzimanju imovine, ne samo na osnovu presude već i na osnovu drugih elemenata; c) pregovaranje o krivici; d) posebne mjere istrage koje sprovodi posebna jedinica u nekim zemljama, a u drugim istražitelji, tako da oni koji sprovode istragu, sprovode i posebne mjere istrage. Tako je u Italiji, dok jedino Njemačka ima posebnu jedinicu na centralnom i federalnom nivou; e) postojanje specijalizovanog tijela, kao što vi ovdje imate, ali ovo tijelo treba da se fokusira samo na nekoliko ozbiljnih krivičnih djela jer će u suprotnom izgubiti fokus. Trebalo bi da se bavite samo organizovanim kriminalom i korupcijom na visokom nivou. Sva ostala krivična djela

treba da su predmet rada tužilaštava; f) specijalno tužilaštvo nikada neće imati dobar mehanizam za rad ukoliko nema specijalizovane sudske policije. Ovo je stvarnost, specijalno tužilaštvo mora da ima svoju policiju sa sjedištem u samom tužilaštvu. Naravno, tužilaštvo može uključiti i druge organe ukoliko postoji potreba tokom istrage. Ovo su mehanizmi za borbu protiv korupcije. Jedina stvar koja trenutno fali crnogorskom sistemu je sudska policija, koja pokušava da se formira sada. Takođe, zaštita svjedoka treba da je omogućena za bilo koje krivično djelo, čak i za redovne tužioce. Jasno je da je crnogorski sistem napredam i da je potrebno vremena za još neka poboljšanja.

ODGOVOR RADNE GRUPE

Sporazum o priznanju krivice i njegova manja primjena – Istraživanjem od prije godinu dana pokazalo se da u SAD preko 90% slučajeva bude riješeno na ovaj način. Razlog zašto to nije zaživjelo na ovim prostorima je razlika u kaznenoj politici, ali ovaj vid rješavanja postupaka treba više “promovisati”.

Kontrola optužnice – više je razloga za ovo novo rješenje. Analizom je ustanovljeno da je sudija pojedinac za djela do 10 godina kazne dovoljan.

Pritvor na osnovu sporazuma o priznanju krivice – potrebno je preciziranje koje je navedeno u nacrtu.

Žalba sudu trećeg stepena – ona postoji i uvijek je bila vezana za najteža krivična djela.

Skraćeni postupak nije više isti. To su sada mnogo ozbiljna krivična djela. Imali smo predmete u praksi da nemamo podatke o licu i takva presuda se nije mogla izvršiti bez identifikacije.

Zatim, optužnica se ne može podići samo na osnovu medicinske dokumentacije, već tužilaštvo mora prikupiti valjane dokaze i izvršiti saslušanje. Pored toga, isti problem se javlja sa nepotpisanim privatnim tužbama.

U odnosu na nadležnost za izvršenje mjera tajnog nadzora vrši policija, Radna grupa će naći modus da i službenici unutrašnje kontrole policije, koji su sada pod nadležnošću MUP-a, i dalje imaju ista ovlašćenja.

Kada je u pitanju pritvor, ako je zaključen sporazum i sud ga je usvojio, žalba je dozvoljena samo ako je donijeta presuda u suprotnosti sa sporazumom. Radna grupa će razmotriti dopunu koja se odnosi na izdržavanje kazne prije pravosnažnosti.

Što se tiče potvrđivanja optužnice, uzmite u obzir činjenicu da postoje sudovi gdje nema dovoljno sudija da imaju vijeće koje bi odlučilo. Mnogo je lakše iznad trojnog vijeća, ali ako može donijeti odluku za kazne do 10 godina, onda nije sporno ni u ovoj situaciji.

Ključno pitanje je vijeće koje odlučuje o kontroli optužnice. Javnosti je nejasno zašto je lice oslobođeno ako je potvrđena optužnica. A vijeće kontrolom optužnice ne cijeni protivrječnost dokaza, već da li su prikupljeni dokazi dali dovoljno izvjesnosti sumnje da je neko učinio krivično djelo ili nije. Svi dokazi se izvode na glavnom pretresu kod suda, a ovo je tužilačka istraga. Tako da oni koji primjenjuju zakon ne smiju norme tumačiti na ovaj način. Uostalom, ako se smatra da vijeće treba da vrši kontrolu, to ne predstavlja problem, ali predlog iz baze je da to bude sudija pojedinac.

Što se tiče potraživanja, i kod neposredne optužnice i kod optužnice Radna grupa se slaže da ovo treba više urediti. Ostalo je nedorečeno šta u situaciji ako tužilac ne postupi po nalogu vijeća koje vrši kontrolu optužnice.

Sastav vijeća – stav Apelacionog suda jeste da za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od 40 godina ili čak i šire – kada su u pitanju djela iz organizovanog kriminala – da to uvijek bude petorno vijeće, jer je i ozbiljnost djela i složenost predmeta takva da je potrebno ovakvo rješenje. Članovi Radne grupe insistiraju da po zahtjevu za zaštitu zakonitosti odlučuje petorno vijeće, obzirom da je ovo veoma jako vanredno pravno sredstvo.

Kada su u pitanju vanredna pravna sredstva, Radna grupa će razmotiri da ublažavanje kazne bude u nadležnosti suda koji je sudio u prvom stepenu vanredno, jer ne bi bilo potrebe da se time bavi Vrhovni sud i da o uslovnom optustu ne treba da odlučuje komisija već sud koji je sudio.

Savjetnici u tužilaštvu – za manje složene predmete su rekli da savjetnici mogu ići na pretres i regulisano je Zakonom o državnom tužilaštvom, a ovim zakonikom smo im još proširili te mogućnosti. Radna grupa će još jednom da razmotri ovo pitanje u smislu da državni tužilac daje ovlašćenja u odnosu na radnje koje mogu obavljati savjetnici.

U odnosu na osnove za određivanje – 175 stav 1 tačka 4: najteže je dokazati kumulativni razlog da može doći do uznemiravanja javnosti . Ovu tačku poznaju sva zakonodavstva u okruženju i šire, a ovim sistemom koji smo predvidjeli je mnogo lakše braniti i tražiti osnov da nekoga zadržimo u pritvoru. Međutim pritvor mora biti u razumnoj mjeri koliko je neophodan.

Saslušanje svjedoka 6 sati/ bez ograničenja – eksperti i tužioci su nam sugerisali da ne ograničavamo ovo vrijeme i to su objektivni razlozi koji zahtijevaju ovakvo rješenje. Međutim, ovo pitanje će i dalje ostati na razmatranje od strane Radne grupe.

Trajanje lišenja slobode i zadržavanja – tužioci su bili u pravu da se produži na 72 sata. Veliki broj lica, posebno kod predmta ogranizovanog kriminala stvarao je probleme u praksi.

Odbacivanje krivične prijave – sporno je kada nije poznat oštećeni, pa ima pravo prigovora višem državnom tužiocu. Ostaje na razmatranje predlog o tri vrste odluka neposredno višeg državnog tužioca.

Trajanje mjera tajnog nadzora –Prihvaćen je rok od 18 mjeseci, kako su bile i preporuke eksperata Evropske komisije, a svako drugo rješenje bi se smatralo negraničenim. Ako je napravljen prekid, u rok trajanja mjere tajnog nadzora treba uračunati i vrijeme trajanja mjere tajnog nadzora - Radna grupa je saglasna da ovu prečenicu treba brisati.

ZAKLJUČCI:

Imajući u vidu da se veliki broj zainteresovanih odazvao javnoj raspravi odnosno okruglom stolu, kao i da je dobijen veliki broj predloga i sugestija na nacrt zakona, proizilazi zaključak da je javna rasprava o Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku bila i više nego kvalitetna i uspješna.

Neki od predloga i komentara koji su istaknuti na okruglom stolu, Ministarstvo pravde je zaprimilo i u pisanoj formi. Sveukupno, Ministarstvo pravde je kroz javnu raspravu pisanim putem zaprimilo predloge sljedećih subjekata:

- Ministarstva odbrane;
- Nevladine organizacije “MANS”;
- Nevladine organizacije “Instytut alternativa”
- Nevladine organizacije “Akcija za ljudska prava
- Nevladine organizacije “Centar za građanske slobode”
- Uprave Carina;
- Osnovnog državnog tužilaštva na Cetinju;
- Mr Milenka Čabarkapa, sudski vještak

Zbog obimnosti predloga i sugestija koji su dobijeni tokom javne rasprave, Radna grupa odnosno Ministarstvo pravde i dalje radi na doradi zakonskog teksta i priprema ga za formu predloga, nakon čega će ga proslijediti na mišljenje Evropskom komisiji.